

LAUSUNTO

Helsinki 30.11.2015

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopyyntö 2.11.2015 Dnr 53/040/2014

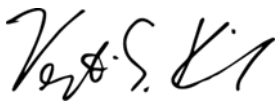
Asia: Lausuntopyyntö Nuorisolain uudistaminen -työryhmämuistion esityksestä uudeksi nuorisolaiksi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 202 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 66 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Päivi Nykyri, paivi.nykyri@soste.fi, 045-657 6769

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Lausunnon keskeinen sisältö

SOSTE näkee lakiehdotuksen tavoitteet ja tarkoituksen pääosin kannatettavina ja näkee tärkeänä, että lakiehdotus:

- Vahvistaa nuorten edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa.
- Edistää nuorten aktiivista toimijuutta, oma-aloitteisuutta ja kansalaisaktiivisuutta nuorisotoiminnan kautta.
- Vahvistaa kunnan itsenäistä vastuuta toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa. Vahvistaa kunnan kontekstispesifiä toimintaa ja edistää löytämään myös toimintatapoja, jotka ovat lapsia ja nuoria tavoittavia eivätkä nojaa pelkästään palveluihin.
- Vahvistaa työpajatoiminnan tärkeää roolia sisällytettäessä sen toiminnan vuosittainen määräraha valtion talousarvioon. Työpajatoiminta on merkittävä väylä kohti nuoren koulutusta ja työelämää ja sillä on tärkeä merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä.

Lakiehdotuksessa SOSTE ei kannata

- Alaikärajan nostoa 7 vuoteen, koska se rajaa osan lapsista lain ulkopuolelle. Laki asettaa lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja kaventaa osallisuuden edellytyksiä ikäperusteisesti.
- Avustustoimikunnan esitysoikeuden muutosta lausunnoksi koskien valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustusten jakoa. Se heikentäisi järjestöjen vaikutusmahdollisuuksia ja lisäisi virkamiesvaltaa. SOSTE haluaa myös tuoda esille, että moni sosiaali- ja terveysalan järjestö saa lain nojalla avustusta nuorisotyötä tekevänä järjestönä. Olisi tarkoituksenmukaista, että avustustoimikunta tekisi jatkossa esityksen myös näiden järjestöjen osalta.

LAUSUNTO

1. Lakiehdotuksen keskeinen sisältö

Uusi nuorisolaki korvaisi nykyisen nuorisolain vuodelta 2006. Lain tavoitteena olisi edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvien tietojen ja taitojen oppimista, nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Tavoitteiden lähtökohtina olisivat yhteisvastuu, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys.

Lakiin lisättäisiin säännökset lain soveltamisalasta, mahdollisuudesta perustaa etsivää nuorisotyötä varten rekisteri, valtionavustusten myöntämisestä nuorisoalan osaamiskeskusten ja nuorten työpajojen toimintaan sekä mahdollisuudesta tehdä huumausainetestauksia nuorten työpajoilla.

Nuorisoalan järjestöjen valtionavustuksen osalta se, miten järjestö toteuttaa lain tavoitteita, otettaisiin huomioon myös valtionavun määrän harkinnassa.

Laissa nuorilla tarkoitettaisiin 7–29 vuotiaita, mutta nuorten osallistumisessa ja kuulemisessa otettaisiin huomioon myös tätä nuoremmat lapset

Uuden lain olisi määrä tulla voimaan 1.8.2016.

2. Lakiehdotus vahvistaa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen edellytyksiä ja syrjäytymisen ehkäisyä

Osallisuus läpileikkaavana

Ehdotetun lain tarkoituksena on vahvistaa nuorten kykyä ja edellytyksiä osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta. Ehdotuksessa tuodaan esille velvollisuus järjestää nuorille ja lapsille mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallisessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa.

SOSTE haluaa tuoda esille, että aidon osallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että lainsäädännön tuoman veloitteen myötä myös aikuisten valmiudet ja työskentelymenetelmät tukevat ja rohkaisevat lasten ja nuorten osallisuutta ja mielipiteiden ilmaisua.

Osallisuuden näkökulmasta SOSTE näkee myönteisenä, että lakiin on tuotu uutena määritelmänä **nuorisotoiminta**, joka on aktiivisen kansalaisuuden yksi ulottuvuus. Nuorisotoiminnassa painottuu nuoren itsensä suunnittelema ja tekemä toiminta. Se voi olla nuorisoalan järjestön tai muun ryhmän puitteissa toteutettavaa toimintaa taikka nuorten omaa yhteistoimintaa. Toiminta edistää nuorten aktiivista toimijuutta ja oma-aloitteisuutta. Se edistää myös mahdollisuuksia vahvistaa kuntaa löytämään paremmin roolia, joka ei nojaa pelkästään palveluihin.

Kunnan itsenäinen vastuu vahvistuu

Kunnan tehtäviin kuuluvan nuorisotyön ja -politiikan tehtäviä ei uudessa laissa säädettäisi tarkemmin vaan vahvistetaan kunnan itsenäistä vastuuta päättää toiminnasta paikallisiin olosuhteisiin sopivalla tavalla.

SOSTE näkee, että kunnan itsenäisen vastuun lisääntyminen mahdollistaa kunnan kontekstispesifiä toimintaa ja edistää löytämään toimintatapoja, jotka ovat lapsia ja nuoria tavoittavia. Se lisää myös paikallista ja alueellista vahvistumista.

Työpajatoiminta

SOSTE näkee myönteisenä työpajatoiminnan vuosittaisen määrärahan sisällyttämisen valtion talousarvioon. Nuorten työpajatoiminnalla on tärkeä rooli väylänä työelämään. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten kohdalla se tarjoaa mahdollisuuden yksilöllisiin tarpeisiin ja etenemiseen väylään kohti koulutusta ja työelämää. Työpajatoiminnalla on tärkeä rooli syrjäytymisen ehkäisyssä.

3. Alaikärajan nosto 7 vuoteen rajaa osan lapsista lain ulkopuolelle

Huolensa SOSTE esittää siitä, että lakiehdotuksessa nuoret määritellään 7–29 -vuotiaiksi. Ikämäärittely on ristiriidassa suhteessa kansallisten ja kansainvälisten määrittelyjen ja lakien kanssa. Esimerkiksi lastensuojelulain mukaan alle 18 -vuotias on lapsi ja 18–20 -vuotias on nuori. Myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikki alle 18 -vuotiaat ovat lapsia. Alaikärajan kirjaaminen lakiin heikentäisi lasten ja nuorten keskinäistä yhdenvertaisuutta ja edellytyksiä kasvaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Laki asettaa lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja kaventaa osallisuuden edellytyksiä ikäperusteisesti. Lakiehdotus rajaa nuorisolain perusteiden mukaan rahoitettavien järjestöjen toteuttamaa lapsi- ja nuorisotyötä paikallisesti ja valtakunnallisesti.

Vaikka osallisuus on huomioitu varhaiskasvatuksessa, on kasvatuksellista osallisuutta myös varhaiskasvatuksen ulkopuolisessa toiminnassa, jossa järjestöt ovat merkittäviä toimijoita.

4. Järjestöjen avustusmenettelyt säilytettävä ennallaan

Nuorisoalan järjestöjen avustuksiin esitetään muutoksia. Niistä merkittävin on OKM:n asiantuntijaelimenä toimivan arviointi- ja avustustoimikunnan esitysoikeuden muutos lausunnoksi valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionavustusten jaosta.

SOSTE ei kannata yllä mainittua muutosta. Se heikentäisi järjestöjen vaikutusmahdollisuuksia ja lisäisi virkamiesvaltaa, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Moni sosiaali- ja terveysalan järjestö saa lain nojalla avustusta nuorisotyötä tekevänä järjestönä. Olisi tarkoituksenmukaista, että avustustoimikunta tekisi jatkossa esityksen myös näiden järjestöjen osalta.

Monesta eri lähteestä avustuksia saavien järjestöjen näkökulmasta olisi tarkoituksenmukaista soveltuvin osin yhdenmukaistaa avustuskäytäntöjä ja -kriteereitä. Näin on myös linjattu maaliskuussa mietintönsä luovuttaneen edunsaajien asemaa peliyhtiöiden yhdistämisessä selvittäneen työryhmän yksimielisessä mietinnössä, jonka myös OKM on allekirjoittanut. Ei vaikuta järkevältä muuttaa avustamista koskevia pykäliä nyt, jos pian ryhdyttäisiin uuteen muutokseen.